

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 26.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

(Наставак).

Прошло је већ лето, улазило се и у јесен а о позоришту нико ни речи. Ђути и мини стар, Ђути и управитељ.

Најзад промени се влада. За министра просвете дође стари председник одбора, вредни и добри *Филип Христић*. Он одмах састави комисију, која ће се саветовати, како да позориште опет проради. За председника тој комисији постави пређашњег министра Стојана Новаковића, а за чланове Милана А. Симића, Ђорђа С. Симића, Матију Бана, Милана Кујунџића, Милорада П. Шапчанина и мене. У седницу буде позван и управитељ новосадског позоришта Антоније Хаџић, јер беше искрсла мисао о спојењу новосадске и београдске позоришне дружине, па да се дају представе наизменце у Београду и већим српским местима у Аустрији.

На столу су лежала сва акта о позоришној кризи, донесена из архиве министарства просвете. Премећући те хартије, наиђем и на мој мемоар, што сам га летос министру поднео. Министар га је занета прочитао; о том сам се уверио из примедба, које су биле министровом руком написане са стране уза сваку моју тачку, као неки контраразлози. Само је штета и несрећа, што је министар, како у свачему, тако и у овој ствари био тако савршено уверен о својој непогрешивости, да није нашао за нужно, да ми те своје „контраразлоге“ бар форме ради и саопшти, живећи, наравно, у тој обмани, да се на њих и не може ништа више одговорити.

Предлог, да се обе дружине споје, у начелу није наишао ни на какав отпор. Нарочито су га заступали Новаковић и његов шурак Кујунџић; јер би то спојење било најбржи начин, да се што пре „замажу“ оне пукотине,

које је Новаковићева „енергична“ наредба 10. јунија у позоришту начинила. Њима је главно било, само да се може што пре казати: „Па, ето, у позоришту се опет представља. Шта вичете толико на министра?“

Али кад се почело већати о томе, како да се изврши то спојење, одмах се појаве два мишљења. А. Хаџић изјави, сасвим коректно, да у случају спојења треба да уђе новосадска дружина цела у ту нову комбиновану дружину. Ја сам то исто тражио и за београдску, и тиме изазвао саркастични комплимент председников, да сам „Филантрои“.

После дуге дебате пропадем с мојим предлогом. Већина комисије одлучи, да се новосадска дружина прими цела, а од београдске само бољи чланови. Срећом ова несрећна одлука не буде од министра усвојена, у чему је највећа заслуга Матије Бана, који је одвојио мишљење и о томе исцрпан мемоар поднео министру просвете.

Тако је остало, да се помажемо сами, како можемо.

Са јако окрњеном дружином отпочну представе 7. марта 1874. и трајале су до пред саму објаву рата Турској. Последња представа била је 13. јунија 1876.

Дружина се развије. Многи мушки чланови оду у војничке логоре, где су вршили разне дужности. Од женских: Милка Гргурова и Милева Рашићка (сад Радуловићка) оду у војничке болнице за болничарке. Дружина се развила; али позориште није било затворено. Ондашњи министар (Васиљевић) и ондашња позоришна управа (у којој смо били ја, Јован Бошковић и Милорад П. Шапчанин) показали су делом, да се позориште и у ратно доба —

кад никоме до тога није — може à tout prix одржати, само кад се хоће!

Још ми ваља споменути, да је министар Новаковић, с позивом на чл. 8. позоришног закона од године 1870. у децембру 1874. (пошто је те године поново постао министар просвете) поставио три лица као *књижевно-уметнички одбор*, и овом одбору одредио такав делокруг, који се никако не даје подвести под онај закон. Јер док чл. 8. закона ставља у дужност томе одбору, да „бира и прегледа дела, која ће ући у репаторију, и да управитељу по потреби даје своје мишљење и оцену, „кад би се за што ушитао“, дакле га сматра као чисто *конзултативно тело*, потчињено управитељу; — докле га министар авансује за *контролно административно тело*, које већа и *решава* о свима најважнијим питањима, и

чије су *одлуке обавезне за управитеља*. Овај је одбор почео радити од 1874., и, колико знам, овај његов незаконити делокруг још није укинут.

Од 7. марта 1864. до 13. јунија 1876. имао сам и да се бочим с тим одбором, који се био већ издигао и над самим управитељем; и да замењујем управитеља, који се сваки час поболевао (а најпосле у октобру 1875. без икакве замене премештен био у управу фондова). А у јануару 1875. разболи се и Бачвански, и ради лечења очију оде у Беч, откуд се 1880. вратио као на оба ока слеп. Тако сам опет био срећан, да вршим *три дужности место једне*, а у књижевно-уметничком одбору да имам *три господара и контролора место три помоћника!*

(Наставиће се).

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„*Нервозне жене*.“ Комедија у 3 чина, написали Ернест Блум и Раул Тоше, превела Станка Ђ. Глишићева.)

Та врло вешто израђена комедија француска, која је и лане, кад се први пут давала, на и сад непрекидно на смеј наводила нашу публику, прешла је преко наше позорнице 13. фебруара о. г. по други пут. Та представа била је овом приликом у сваком погледу „ванредна“. Олуја је за цело време представе „ванредно“ беснила, као да се била помамила, кров од позорнице однела, све прозоре на позоришној згради полунала, тако, да се од силне хуке, буке и халабуке, од непрекидног ујања, хукања и зујања једва могло разабрати, шта се говори на позорници, на коју је сувише још сваки час бесни ветар по који цреп с крова доносио и бацао. Та представа била је „ванредна“ и за то, што је публику у позоришту спопао био страх и трепет, када се пронео глас, да се у суседној кући близу позоришта ватра појавила, па кад се и у самом позоришту чуло, како са тороња суседне варошке куће звони звоно на ватру. Све је било „ванредно“ тога вечера, па „ванредна“ беше и игра наших глумаца,

који се нису дали заплашити ни од олује ни од ватре, него су тако живо, тако „ванредно“ лепо играли, као да их се не тиче цео свет, осим оног њиховог света на даскама. Тој „ванредној“ присебности духа наших глумаца коже се приписати, што публику није спопао паника, која је после лако могла бити узроком каквој великој несрећи.

Представа је у пркос свему томе, као што рекосмо, испала „ванредно“ добро, тако добро, да већ боље и лепше не може бити. Сви глумци, који су у том комаду играли, изазвали су опште допадање у публике, која је пљескањем и повлађивањем пратила цео приказ им. Тако исто одликовала је публика тапшањем и изазивом женски глумачки свет, који је у том комаду посла имао. Нарочито се допао као увек г. Добриновић, (Шамоазел,) па г. Тодосић, као сплетени и бедисти шећерџија Шаплу. Допала се особито и г. Ј. Весичева, којој за чудо добро полазе за руком прикази безочних и брбљавих жена, само бисмо јој саветовали, у интересу њеног глумачког напретка, да не говори сувише брзо, јер се више пута не разуме, шта говори, а глумци и глумице нису на позорници за себе, него за публику, која од њих с правом може захтевати, да свако од њих говори јасно и разговетно, како

би им се могла свака реч разумети. У томе би ваљало свима нашим глумцима да се угледају у г. Ружића и гђу Ружићку, код којих се не изгуби ни једна реч, коју изговоре на позорници па било то у афекту, било у тихом говору. С.

ПОЗОРИШТЕ.

(**Ернесто Роси у Русији.**) Ернесто Роси налази се сада у Петрограду, где је приказао: „Лира“, „Отела“, „Смрт Ивана Грозиога“ и „Мекбета“. У Петрограду ће славити и педесетогодишњицу свога глумовања. За ту прилику написала је руска списатељка Лавренћева дело о уметничком раду јубиларовом. Увод за то дело написао је сам Роси, који с великом љубављу говори о Русији, а уједно казује и то, у каквом је неповољном стању драмска уметност сада и Италији. После Петрограда Роси ће давати представе у Кијеву, Одеси и Варшаки.

(**Нова шпанска драма.**) У Мадриду, у позоришту „Teatro Espanol“ постигла је велик успех нова шпанска драма: „Марија де Кармен“, коју је написао Кодина, један од најбољих драмских шпанских писаца. Он узима своје предмете из шпанскога живота и даје им потпуни шпански колорит. Тако и у тој драми му има љубави, много страсти, љубоморства, јунаштва, великодушности, пожртвовања.

(**Србин уметник певач Жарко Савић,**) кога и наш овдашњи српски свет с најбоље стране познаје, од летошњег му концерта овде, дичи по Немачкој српско име и баш је недавно опет славио праве тријумфе. Гостовао је на име у дворском позоришту у Карлсруху као Сарастро у Мозартовој „Zauberflöte“ и ма да је пре њега у истој улози онде гостовао бечки дворски басиста Рајхенберг а и још неки припознати заступници те струке, ипак је Жарко Савић и код публике и код критике пожњео такав успех, да се може подичити и он и српски народ, из кога је поникао. У листу „Karlsruher Zeitung“ пише Артур Смолијан, одличан познавалац позоришне уметности, о Савићеву гостовању ево ово: „Господин Савић, који је новембра прошле године једаред на нашој дворској позорници гостовао и тада певао само прилично неважну партију Валтера Фирета у Росинијеву „Телу“, изишао је сад пред нас са улогом, која нам даје прилике, да оценимо достојно његово уметничко умење. Господин Савић има опсежан,

мек орган, чији нешто лирско-елегички звук веома симпатично утиче на слушаоца. Што се дакле тиче самога гласа, господин Савић нам се најбоље свидео од свију басиста, који су у току прошле по године гостовали на нашем позоришту. Публика је уживала у његову симпатичном гласу и најердачнијим се аплаузом одазвала Савићу, пошто је отпевао арију: „У овим светим дворима —“. — Друга опет критика вели: „Господин Савић играо је првосвештеника симпатично и с достојанством. Његово се певање добро прилагодило ансамблу. Глас му је опсежан и гибак. Господин Савић је доказао, да и у већој кући, него што је фрајбуршко градско позориште, може часно да одржи мегдан.“ — С поуздане смо стране извештени, те с искреном радошћу јављамо нашем овдашњем свету, који ужива у лепом уметничком певању, да је Жарко Савић, осокољен лањским својим успехом, намерио и ове године дати овде концерат и то по свој прилици већ у првој половини месеца маја, јер овогодишњи свој концертни турнус почиње 1 маја у Будимпешти.

СИТНИЦЕ.

(**Уважање оперете у Београду.**) У краљевском српском народном позоришту у Београду завешће се, по изричној жељи краљице матере Наталије, оперета. Према тој жељи краљичиној управа је већ предузела кораке да ангажује неколико певачица из Чешке, које би могле лако, као што јављају из Београда, научити језик српски.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа).

У четвртак 22. фебруара (5. марта): „**Рићокоса**“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Ш. Лукачи, превео Ђ. П., музика од Ерка. (Ћа Зорка Теодосијевићка, члан кр. српског народног позоришта у Београду, у насловној улози као гост.)

У суботу 24. фебруара (7. марта): „**Марија кћи пуковније**“. Шаљива игра у 3 чина, с певањем, музика од Доницетија (Ћа Зорка Теодосијевићка, члан кр. српског народног позоришта у Београду, у насловној улози као гост.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

31. Представа.

У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

ПРЕДСТАВА ЗА НАРОД С ОБАЉЕНИМ ЦЕНАМА.

У Новоме Саду, у суботу 18. фебруара (1. марта) 1896:

РАДНИЧКА ПОБУНА.

Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написали Е. Сиглигети и А. Балаж, превео и за српску позорницу удесио Ст. Дескашев, музика од Д. Јенка. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Лазаревић, фабричар	— — —	Лукић.	Ленка,		—	С. Бакаловићка.	
Анастасија, његова жена	— — —	Д. Ружићка.	Милка,	} Бекријева кћери	—	М. Козловићева.	
Славко, њихов син	— — —	Спасић.	Милева,			—	Д. Туцаковићева.
Цвета, њихова кћи	— — —	З. Ђуришићева.	Веселићка, крчмарица	— — —		М. Марковићка.	
Округлић, спахија	— — —	Тодосић.	Тоша Петровић,	} фабрички радници		Добриновић.	
Марија, жена му	— — —	К. Жикићка.	Сепл,				Бакаловић.
Чича Мија, ковач у фабрици		Ружић.	Фридрих,				Васиљевић.
Перса, његова жена	— — —	Ј. Добриновићка.	Андрија,				Жикић.
Лаза Векријћ, пропалица	— — —	Душановић.	Петар,			Стефановић.	
Бранко, његов син, надзорник фабрике	— — — —	Марковић.	Начеоник	— — — —		Миловановић.	
			Више радника, догађа се у Банату.				

Свирачки збор 70. пешачке пуковније свираће ове комаде: 1. „Ракасовићев марш“, од Шуберта.
— 2. „Сремско коло“, од Шуберта. — 3. „Природа се буди“, од Баха.

У уторак 20. фебруара (1. марта) први пут: „**Цезаров тестаменат**“. Комедија у 3 чина, написали Адолф Бело и Едмунд Вилтар.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, од 3—6 после подне у позоришту и после на каси.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижари браће М. Поповића најдуже до 11 сахата пре подне.

Болују: Д. Васиљевићка, М. Николић, Т. Илић, Љ. Душановићка.

Почетак тачно у 7¹/₂, свршетак у 10¹/₂ сахата.